

LA REBEL·LIÓ NACIONALISTA S'ESTÉN A L'URSS

Moldàvia: últims però no darrers

Després de l'espectacular cadena humana que uní les tres repúbliques soviètiques del Bàltic, en protesta pel pacte Hitler-Stalin que les lligà a l'URSS, la tensió nacionalista s'ha estés cap al sud. Cap a Moldàvia.

Vicent Partal

La setmana passada el Soviet Suprem d'aquesta república debatí i aprovà una controvertida llei que fa del *moldau* (nom que les autoritats soviètiques apliquen al romanès) l'idioma prioritari de la república i que recupera per a ell l'ús de l'alfabet llatí. (Fins ara era obligat l'ús de l'alfabet ciríl·lic. Això motivava que els romanesos i els moldaus no pogueren escriure's entre ells tot i entendre's perfectament parlant).

La proposta era copiada de les que han posat en marxa les repúbliques bàltiques i, igual que allí, ha topat amb la intransigència dels russos. Aquests —organitzats en un «moviment internacionalista» semblant als bàltics— han protagonitzat una vaga general contra el projecte.

Els russos reclamen que el seu idioma continue sent la llengua de comu-

nicació entre les distintes nacions que conviuen a la república moldava.

La discussió va arribar al Soviet Suprem, on les discussions van ser apassionades. Un diputat va proposar que el romanès fos considerat la llengua oficial de la república però que, malgrat això, el rus continués sent emprat en tots aquells afers en què es veieren implicats membres de diferents nacions. La proposta va comptar amb el suport dels diputats no moldaus.

A aquesta proposta va respondre el lingüista Nikolai Matkash, que presentà un estudi de la Universitat de Kixinov sobre l'ús de la llengua pròpia de Moldàvia. L'estudi revelava una desigualtat de fet, malgrat les lleis, en favor del rus. La conclusió de Matkash era que «si volem salvar la dignitat del moldau no podem fer ja ni una sola concessió més en favor del rus».

Alguns diputats moldaus, com l'escriptor Ion Druzde, van plantejar tesis més moderades. Druzde va propo-

¿Què farà Gorbátxov?

sar una solució de compromís que hauria consistit a aprovar només el retorn a l'alfabet llatí, deixant per a més tard la declaració del moldau com a únic idioma oficial de la república.

Gorbatxov perd la paciència

També la setmana passada es va fer una molt seriosa advertència des de la cúpula del partit als nacionalistes bàltics. A Moscou ha caigut molt malament el fet que un milió de bàltics proclamaren d'una manera tan clara el seu desig d'independència.

De la declaració del PCUS (previsible a la vista de la claredat de les consignes letones, lituanes i estonianes) hi ha un element que sobresurt. És el fet que Mikhaïl Gorbatxov participés en la seua preparació. El comunicat advertia a les tres repúbliques del perill en què queien amb les seues reivindicacions, ja que «el seu futur va lligat al progrés de la *perestroika*».

Aquest mes de setembre s'ha de reunir el Comitè Central del PCUS per parlar dels problemes nacionals, una reunió llargament esperada. Allí podrem veure quina posició adopta Gorbatxov i on hi ha el límit del que està disposat a permetre. □

Aquesta tesi va ser sostinguda i concretada per diputats russos que demanaren que el tema s'ajornara fins després del plenari del Comitè Central del PCUS, que debatrà exclusivament sobre qüestions nacionals aquest mes de setembre.

Des de Moscou, *Pravda* va atacar durament el president del Soviet Suprem de Moldàvia, Mîrxa Snegur. La raó de l'atac era la presència d'aquest en el gran míting del Front Popular de Moldàvia que havia reunit diumenge 27 d'agost centenars de milers de persones.

En aquest míting es féu onejar constantment la bandera tricolor romanesa i es denuncià el pacte Hitler-Stalin, en funció del qual (també) Moldàvia va ser separada de Romania i integrada a l'URSS. Snegur, segons el diari moscovita, va dir que «aquesta és la gran assemblea de la nació». Aquesta frase era criticada amb la pregunta «¿És que el milió i mig de no moldaus que consideren Moldàvia la seua pàtria no són part del poble?». Parlant del míting, *Pravda* també destacava que s'havien vist pancartes on una mà amb l'esvàstica i una altra amb la falç i el martell ofegaven Moldàvia.

Les reivindicacions lingüístiques dels moldaus s'afegeixen a les independentistes dels bàltics.

La petita república socialista soviètica de Moldàvia inclou l'antiga regió autònoma de Moldàvia i una bona part de la Bessaràbia. Té quatre milions d'habitants, dels quals el 63,9% són moldaus. Fins a la setmana passada, les manifestacions nacionalistes més fortes hagudes en aquesta república, i de les quals es té notícia, van passar el mes de novembre de 1971.

Pel setembre de 1987 les minories alemanya, ucraïnesa i búlgara de Moldàvia van protestar pel tracte que rebien, el qual era considerat discriminatori. També viuen en aquesta república grups de russos, gagauzis (que parlen tuoc) i jueus. És significatiu que el 7,3% del russos que viuen a Moldàvia són militants dels PC de Moldàvia, mentre que el percentatge entre els moldaus baixa fins a l'1,3%. Els gagauzis són una comunitat de 200.000 persones en l'URSS, dels quals 125.000 viuen a Moldàvia, en 26 pobles, sense a penes barreja ètnica. Des de 1957 tenen un alfabet amb escriptura ciríl·lica.

Des del punt de vista nacional la importància de Moldàvia vé de la seua reivindicació per part de Romania. Romania va administrar en el període d'entre guerres aquest territori i n'ha reivindicat permanentment la seua sobirania, inclús fent ús de contundents cites de Karl Marx afirmant el dret de la Bessaràbia a tornar a Romania i separar-se de l'antic imperi tsarista. Després d'unes dècades de poc proselitisme d'aquesta reivindicació, el go-

vern de Romania, i també la població moldava, van accentuar la seua posició nacionalista en la dècada dels seixanta.

Els moldaus parlen romanès, tot i que l'escriuen en alfabet ciríl·lic. La pressió per a tallar els contactes entre les dues bandes del riu Prut —frontera oficial entre la RSS de Moldàvia i Romania— ha donat com a resultat un enfortiment considerable del rus. En aquest darrer idioma es publiquen el 55% dels periòdics de la república. I això malgrat que el 90% dels moldaus (de nacionalitat, no vol dir de tots els que viuen a Moldàvia) afirmen usar la seua llengua en la vida quotidiana.

Malgrat aquest ús massiu del moldau, la pràctica majoria dels seus parlants no l'escriuen, i el llegeixen amb dificultats. Des de la dècada dels 50 no hi ha escriptors importants en moldau.

Un possible element suplementari de preocupació per a les autoritats soviètiques prové del fet que entre les repúbliques bàltiques de Letònia, Lituània i Estònia i la república de Moldàvia hi ha dues nacions molt importants però en les quals la reivindicació nacionalista encara no ha pres prou cos. Es tracta de Bielorrússia i, sobretot, d'Ucraïna. Ucraïna és tan gran, ella sola, com tot l'estat francès i té una llarga tradició independentista. Ucraïna envolta completament Moldàvia, si exceptuem la part d'aquesta república que fa frontera amb Romania, és a dir amb el seu propi país. □